

Kauslunde-Gamborg Lokalhistoriske Arkiv

1994

ARKIVETS ADRESSE:

Assensvej 179

UDSTILLING:

Assensvej 179

ÅBNINGSTID:

Hver tirsdag kl. 19.00-21.30
eller efter aftale.

Skrillinge Damgaard januar 1994.

Den 19. september 1980 blev en kreds af beboere i Kauslunde og Gamborg sogne inviteret til Skrillinge Damgaard. Grethe og Gunnar Mortensen havde her forberedt et program for aftenens drøftelse: Et lokalhistorisk arkiv?

Denne aften blev dermed en indledning - og den spæde start af Kauslunde-Gamborg lokalhistoriske arkiv, som nu har eksisteret i 13 år.

Nu er Gunnar og Grethe Mortensen ikke mere.

Derfor er der til denne årsberetning udvalgt to af Grethes beskrivelser af datidens dyrkningsemner.

HUMLEDYRKNING.

Vestfyn har med sit milde klima været noget for sig selv, hvad planteavl angår. Frugt, tobak, hør og også humle trivedes bare godt i den fynske muld, og selv om det var fru Anne Trolle Bille fra Kærsgaard, der i 1700 sendte de første bønder til Tyskland for at lære alt om humleavl, så bredte humlen sig hurtigt på hele Vestfyn, og ingen bonde i Kauslunde sogn med respekt for sig selv manglede nu en humlehave. Med al den saltmad, man fortærede, fulgte en enorm tørst. Altså plantede man humle til ølbrygning; den er en meget høj plante, der kræver stærke humlestænger. Plantede man i en rundkreds, kunne stængerne ligesom støtte hinanden, men det må have været et særpræget syn at se disse høje ranker, der naturligvis skulle bindes op og jorden holdes ren. Ved denne afgrøde brugte man samme lune plads fra år til år, altså en såkaldt humlehave.

Vestfynsk humlehave.

Fynboer har altid haft et godt humør og haft en vis evne til at få noget festligt ud af mange ting, hvorfor så ikke også af humleplukningen, som foregik i bryggerset? Alle, der havde tilknytning til arbejdet på gården og evt. gode naboer mødte op. Man sang-viser og

fortalte historier, tit mødte aftægtskonen, om hun var godt skåret for tungebåndet, op blot for at fortælle. Man fik æbleskiver, man fik smørrebrød, og man fik kaffe.

Drengen bragte rankerne ind, og så sad både gamle og unge omkring kar og dejgtrug og plukkede og hyggede sig.

Humle har småtorne op ad stængelen; blev en eller anden ungersvend for "visnæset", fik han en "ranketur", der nok kunne svide på alle de steder, som tøjet ikke dækkede; jo, det var en gemytlig eftermiddag og aften. At arbejdet lidt rationelt nok kunne have været klaret med langt mindre mandskab, går vi let hen over: Alle fik en dag ud af det.

TOBAKSAVL

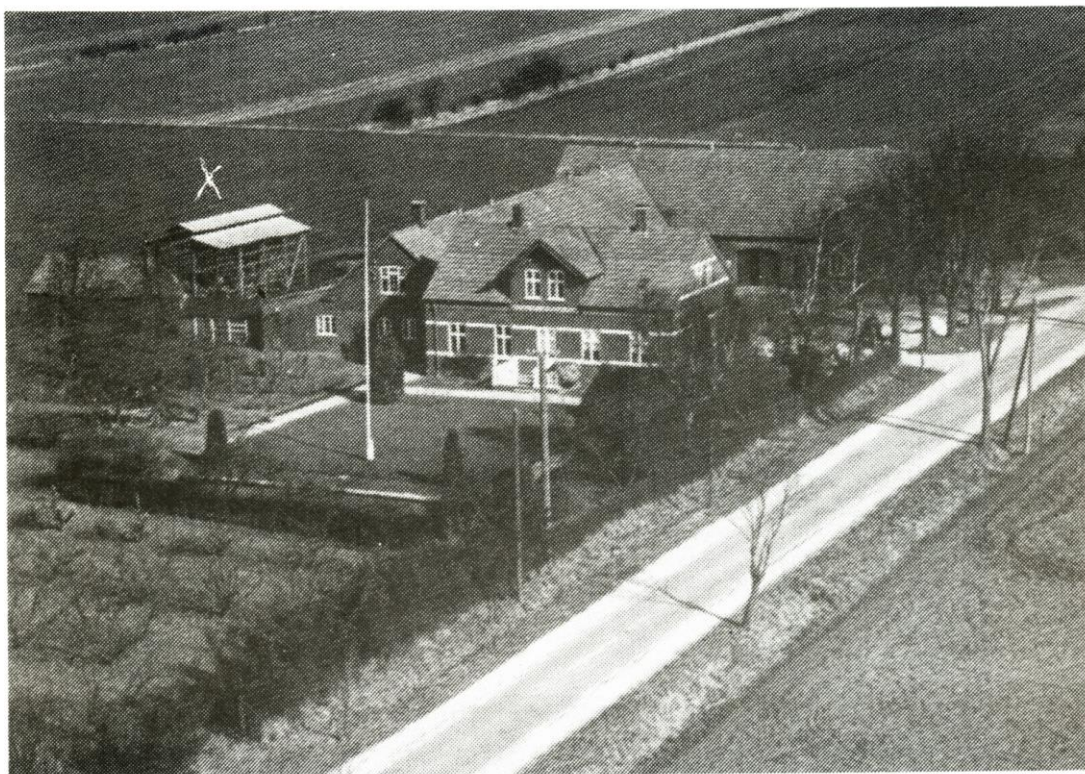
Tobak på Vestfyn og krig hører åbenbart sammen. Det var i krigstid, man i det hele taget drømte om at ryge dansk tobak, men det var mærkeligt nok også i en krigssituation, tobaksavlens begyndte bl.a. her i sognet. I 1864 skulle en del Fredericianere evakueres til Fyn lige i tobaks-plantetiden, og man huskede i flyttetravlheden at tage sine snapseglas med tobaksfrøene med sig og fik dem også plantet.

Det var starten på disse kanter, hvor man mere eller mindre ihærdigt holdt fast ved den nye kultur. Det var en rar plante at have med at gøre.

Tobaksplanter trækkes på planteskolen 1947.
Eskild (barnevogn) Vagn Rohde, Johs. Madsen,
Mads N. Madsen, Else Madsen, Anna (Elses søster).

Selv om der vel nok skulle hakkes mellem planterne en 3-4 gange, var man til gengæld også sikker på, at jorden så var ren. Det eneste andet arbejde, man ellers havde i den store plantes lange væksttid, var at fjerne sideskud og knibe toppen af, når planten havde den ønskede længde. Kraften skulle blive i de nederste, store blade, og hele succesen bestod i, om disse blade var så gode, at de kunne komme i 1. klasse; kunne de det, var det en givtig avl, der bragte ret så mange penge hjem i store såvel som i små hjem. Kom afgrøden derimod i 3. klasse, var udbyttet så som så. Klassificeringen foretoges først og fremmest af opkøberne, men ret hurtigt fik avlerne selv en ret god fornemmelse af, hvad der var hvad. Selve høsten var en travl, men dejlig tid. De store blade blev forsigtigt brækket af, bundtet og igen forsigtigt kørt eller båret hjem, hvor man så med en speciel nål, en lidt krum tobaksnål syede blad på blad på snore, der på forhånd var målt ud, så de passede præcist til at blive hængt op på trempler, lofter m.m. men endnu oftere i de tobakslader, der især i krigen 1914-18 skød op alle vegne, og som med lidt held endnu stod der i 1939-45.

"Stenagergaard". Tobakslade 1940erne.

Selve syningen var nok mest pigernes arbejde, ophængningen mændenes; men gennem hele arbejdsgangen gjaldt det: Ingen huller, det nedsætter prisen. Derfor var det også en ren ynke at komme ud at se planterne, hvor de end stod, aftenen efter alle tiders haglvejr. Intet kunne være mere sårbart end disse store, skøre blade; havde man ikke haglskadeforsikret, kunne man godt afskrive fortjenesten det år, men sådan er det jo at arbejde med alt levende.

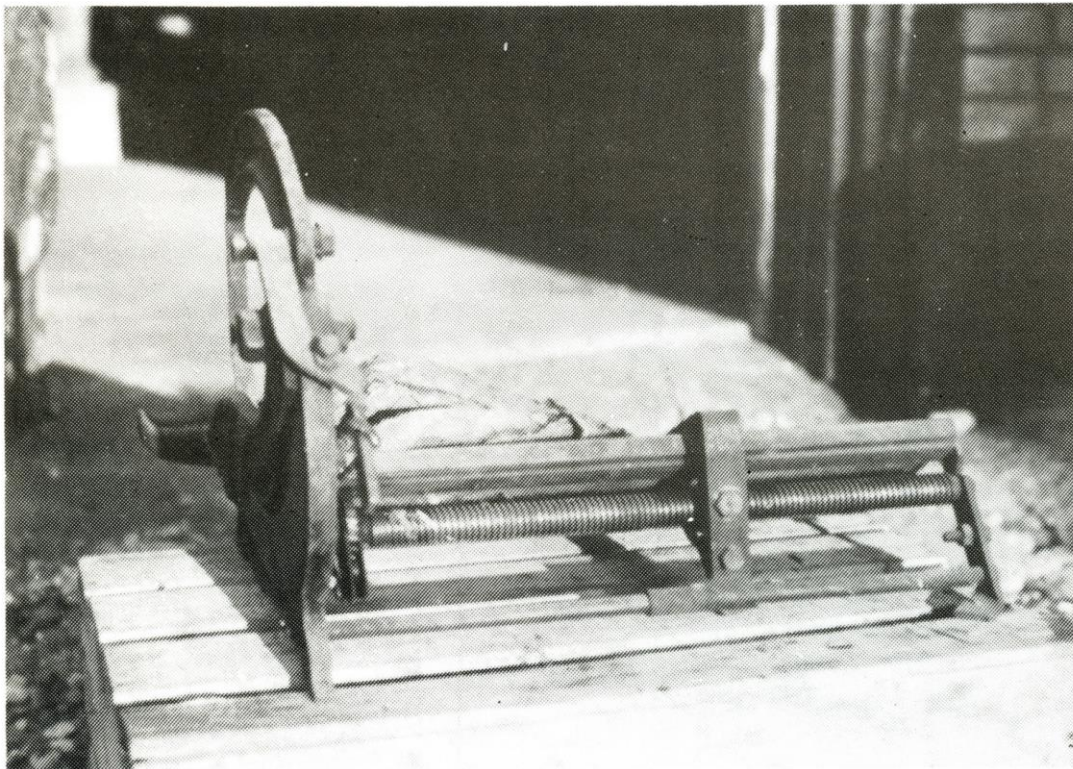
Priserne, tilbud og efterspørgsel betinger altid en god eller dårlig pris, og rigtig efterspørgsel var der kun i krigs- og efterkrigstid, for lad os bare være ærlige: Den lugtede bestemt ikke godt og smagte nok ikke stort bedre.

Aksel Buch, Skrillinge bygger tobakslade o. 1944.

Bedst var den til skrå- og pibetobak, skåret i stykker på en gammel brødmaskine. Jeg kender kun een ældre mand, som fortsatte sin egen private tobaksavl, da man igen kunne købe frit. Han kunne lide smagen, mens hans pårørende ikke alt for godt kunne lide duften - eller lugten.

Et eventyr havde tobaksavlens dog immervæk været, og i hvert fald opkøberne kunne tjene sig rige på dens konto.

Brødmaskine ændret til tobaksskærer.

KAUSLUNDE SOGNS HISTORIE.

1993 blev året, hvor arkivet mistede en ihærdig og dygtig medarbejder, gårdejer og landbrugskandidat Johannes Ludvigsen, Skrillinge Nygaard. Gennem en årrække arbejdede han med en dybdegående undersøgelse af samtlige ejendomme i Kauslunde sogn, og resultatet blev: En fuldstændig beskrivelse af gårde og huse med fæste- og ejerforhold samt beboernes navne op gennem tiden.

For alle 4 landsbyers vedkommende har et tilsigtet mål været, at deres historie skulle foreligge i den rækkefølge, udskiftningen blev udført i den enkelte landsby for 200 år siden - i forbindelse med landboreformen.

Således blev "Bidrag til Svenstrups historie" færdiggjort og afleveret i 1988. Derpå fulgte beskrivelsen af Voldby i 1990, og Kauslundes historie blev afleveret i 1993.

Johs. Ludvigsen tog derefter fat på at udforske Skrillinge på samme måde (udskiftning 1795).

Et arbejde han ikke skulle få lov til at fuldføre.

Men i vort lokalhistoriske arkiv findes for fremtiden en uvurderlig kilde for den, som vil søge oplysninger om sit "sted" eller vil forske i sine "rødder".

Johs. Ludvigsen afleverer Kauslundes historie 1993.

FRA ARKIVET.

Kauslunde kirke og skole var emnet for en udstilling, der åbnedes d. 2. marts 1993, og den efterfølgende "åbne søndag" benyttede mange også lejligheden til at kigge indenfor.

I årets sidste måneder blev der "dækket op" med ting: Fra Thorkilds gemmer - her iblandt fine samlerobjekter, regnskabsbøger fra malermeistertiden og andre sager af finurlig karakter.

Arkivmedarbejdere søger nu at videreføre en undersøgelse af det gamle Skrillinge - indtil o. 1950.

En udstilling omkring emnet er under forberedelse og vil blive åbnet den 1. marts 1994.

Desværre er arkivet ikke helt dækket ind med materiale vedr. Skrillinge, og vi vil derfor gerne låne flere billeder, dokumenter m. m.

Tak for talrige besøg ved udstilling; tak til dem, der en tirsdag aften kom for at studere i arkivalier. Det er jo det egentlige formål med vort arbejde: At indsamle til bevaring og brug af samme.

Tak for afleveringer, for lån af billeder til affotografering i forbindelse med vore udstillinger; kopier, som vil indgå i billedarkivet og dermed bevares for eftertiden.

Vi håber på mange besøg i 1994; der vil som tidligere blive "åbne søndage".

MEDARBEJDERE.

Thorkild Bjerregaard	64 40 31 71
Ellen Margrethe Brogaard	64 40 23 94
Karen Margrethe Christophersen (formand)	64 40 30 03
Kirsten Fauk	64 40 10 63
Eskild Gormsen	64 40 30 80
Johanne Hansen	64 40 30 87
Poul Henrik Dyre Hansen	64 41 16 46
Ebbe Jensen	64 40 13 83
Nelly Jørgensen	64 41 33 25
Ester Nørrelykke (arkivleder)	64 41 25 14
Karsten Brøchner Petersen	64 41 32 81
Gerda og Kurt Rasmussen	64 40 32 32
Tage Rasmussen	64 40 30 67
Johanne Stensgaard	64 41 30 28